

Ämnesdesign

Arbetsmarknad

Huvudbilaga 1:

Uppdrag och genomförande

Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 1: Uppdrag och genomförande

Diarienummer A2021/2078

Förfrågningar Martin Axelson
+46 10-479 61 18
martin.axelson@scb.se

Julia Fennö
+46 10-479 41 08
julia.fenno@scb.se

Förord

Under slutet av 2019 påbörjade Statistiska centralbyrån (SCB) ett utvecklingsarbete rörande arbetsmarknadsstatistiken i samverkan med Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket och Medlingsinstitutet. SCB kallar sin del av detta för Ämnesdesign Arbetsmarknad. Arbetet ingår som en del i en av myndighetens fyra kraftsamlingar för perioden 2020–2022. Föreliggande rapport är en av fyra huvudbilagor till slutrapporten för Ämnesdesign Arbetsmarknad.

Rapporten redogör för uppdraget. Vidare beskrivs översiktligt hur arbetet rent praktiskt har genomförts, med fokus på arbetsformerna. Arbetet har bedrivits i form av ett myndighetsövergripande utvecklingsinitiativ. Respektive deltagande myndighet har själv prioriterat inriktningen för och omfattningen av sitt deltagande.

SCB i maj 2021

Magnus Sjöström
Avdelningschef

Martin Axelson
Biträdande avdelningschef

Innehåll

Förord	2
Uppdraget – innehåll och bakgrund	5
Uppdraget och dess innehåll.....	5
Bakgrund till uppdraget	6
Arbetsmarknad i förändring.....	8
Samanvändbarhet och jämförbarhet.....	8
Bortfallet i urvalsundersökningar	9
Uppgiftslämnarbördan och nya datakällor	10
Arbetets genomförande	11
Ämnesdesign.....	11
Ämnesdesign Arbetsmarknad och ämnesdesignbord	11
Samverkan och förankring	12
Samverkan med Af, AV och MI	12
Användarorienterade aktiviteter	14
Referenser.....	16
Bilaga 1: Den svenska arbetsmarknadsstatistikens framväxt och nuläge	18
Bilaga 2: AKU – bortfalls-utveckling under perioden 1970–2020.	24
Bilaga 3: Målbild för arbetsmarknadsstatistiken.....	25
Bilaga 4: Deltagare inom ramen för ÄDB-A.....	27
Bilaga 5: Kort om utskottsarbetet.....	28
Bilaga 6: Intern samverkan och förankring	30

Bilaga 7: Officiell statistik för arbetsskador och arbetsmiljö 31

Bilaga 8: Effektivare insamling i Konjunkturlönestatistik, Privat Sektor 33

Uppdraget – innehåll och bakgrund

Uppdraget och dess innehåll

Under 2019 antog SCB en ny strategi för utveckling av verksamheten under de närmaste åren. Som en del av strategin pekar myndigheten ut fyra så kallade kraftsamlingar för perioden 2020-2022. En av dessa - *Design för en helt moderniserad arbetsmarknadsstatistik* - handlar om att modernisera och framtidssäkra arbetsmarknadsstatistiken. Denna statistik utgör viktigt underlag för analys, utredning, forskning och politiska beslut såväl nationellt, som internationellt. Över tid har kraven på statistiken, liksom förutsättningarna för dess produktion, förändrats, vilket skapat ett behov av att genomföra en genomlysning och översyn av statistiken inom arbetsmarknadsområdet.

Mot den bakgrunden påbörjades ett utvecklingsarbete, Ämnesdesign Arbetsmarknad. Arbetet har bedrivits i form av ett myndighetsövergripande utvecklingsarbete, i samverkan med Arbetsförmedlingen (Af), Arbetsmiljöverket (AV) och Medlingsinstitutet (MI). Respektive deltagande myndighet har själv prioriterat inriktningen för och omfattningen av sitt deltagande.

Arbetet har för SCB:s del syftat till att analysera och kartlägga dagens användning och behov av arbetsmarknadsstatistik, och med utgångspunkt i detta göra en genomlysning av tillståndet för statistiken och ge förslag på ny statistik som beskriver den svenska arbetsmarknaden. Ett viktigt inslag har varit att arbeta användarnära och under arbetet har dialog förts med ett stort antal användare. Vidare har viktiga registerhållare informerats om arbetet och dialog relaterad till datatillgång för framtida statistiken etablerats.

I arbetets första fas genomfördes en bred genomlysning av arbetsmarknadsstatistiken. I genomlysningen ingick att:

- kartlägga förändrade samhällsbehov och centrala användares behov av statistik som beskriver svensk arbetsmarknad,
- belysa förändrade produktionsförutsättningar, särskilt vad gäller direktinsamling av uppgifter och hanteringen av bortfall, samt kartlägga externa administrativa datakällor med innehåll av potentiellt intresse för ämnesområdet Arbetsmarknad,
- beskriva hur dagens statistikprodukter inom ämnesområdet svarar mot behovsbilden,
- redogöra för internationell reglering av den officiella arbetsmarknadsstatistiken,

- redovisa lösningar i och erfarenheter från andra länder.

Utifrån ovanstående genomlysning och en tydlig prioritering av användarnas behov har SCB utarbetat en plan för fortsatt arbete inom ramen för det ansvar myndigheten har för statistik inom ämnesområdet Arbetsmarknad. I arbetet med att utveckla planen har ingått att:

- föreslå vilken officiell arbetsmarknadsstatistik som SCB ska framställa och med vilken frekvens statistiken ska redovisas,
- redogöra för viktiga val, avseende definitioner, datakällor och metoder, som den nya statistiken ska utgå från,
- övergripande redovisa vilka konsekvenser dessa val får för statistikens användbarhet och tillgång till data över tid,
- föreslå en grov tidplan för införandet av den nya arbetsmarknadsstatistiken samt övergripande belysa förväntade konsekvenser vid ett införande.

Bakgrund till uppdraget

Sverige har sedan länge haft höga ambitioner vad gäller att beskriva och utvärdera situationen på arbetsmarknaden. Såväl läge och utveckling som funktionen på marknaden är av intresse. Detta är i sin tur en naturlig följd av att den svenska arbetsmarknadspolitiken har haft höga ambitioner, ofta med mål formulerade i kvantitativa termer. En mängd aktörer, offentliga såväl som privata, följer noga utvecklingen på arbetsmarknaden med utgångspunkt i tillgänglig statistik. Den officiella statistiken är central i sammanhanget, men även annan statlig statistik, inte minst Af:s verksamhetsstatistik, har stor användning.

Utöver den nationella användningen används arbetsmarknadsstatistiken även för analys, utredning, och politiska beslut internationellt. I det senare sammanhanget är EU en viktig användare, men det finns fler, exempelvis OECD och ILO¹.

Indelningen av den officiella statistiken i ämnes- och statistikområden tar sin utgångspunkt i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken, fortsättningsvis benämnd statistikförordningen. Av tabell 1 framgår att statistikförordningen under ämnesområdet Arbetsmarknad listar åtta statistikområden, med statistikansvar fördelat på tre myndigheter.

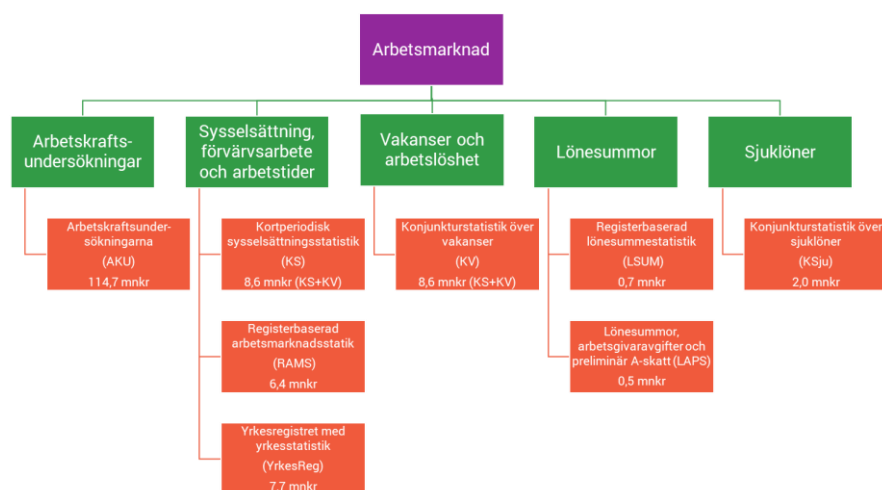
¹ International Labour Organization, FN:s fackorgan för arbetslivsfrågor.

Tabell 1. Den officiella statistiken inom ämnesområdet Arbetsmarknad

Statistikansvarig myndighet	Statistikområde
AV	Arbetsmiljö Arbetssskador
MI	Löner och arbetskostnader
SCB	Arbetskraftsundersökningar Lönesummor Sjuklöner Sysstelsättning, förvärvsarbete och arbetstider Vakanser och arbetslöshet

Under 2020 uppgick den samlade kostnaden för statistiken inom ovanstående statistikområden till nästan 190 mnkr, motsvarande knappt 20 procent av den totala kostnaden för den officiella statistiken.² Kostnaden för den officiella statistik som SCB ansvarar för uppgick till cirka 140 mnkr, fördelad över produkter enligt figur 1 nedan.

Figur 1. SCB:s nuvarande statistikområden och produkter inom ämnesområdet Arbetsmarknad (anslagsintäkt 2020)

För produkterna ovan gäller att officiell statistik redovisas *årligen* för Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS), Registerbaserad lönesummestatik (LSUM) och Yrkesregistret med yrkesstatistik (YrkesReg), *kvartalsvis* för Lönesummor, arbetsgivaravgifter och preliminär A-skatt (LAPS), Konjunkturstatistik över sjuklöner (KSju),

² För mer information om Sveriges officiella statistik och kostnaderna för denna, se SCB (2021b).

Konjunkturstatistik över vakanser (KV) och Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS), samt *månatligen* för Arbetskraftsundersökningarna (AKU). För AKU gäller dessutom att statistik avseende referensperioderna kvartal och år redovisas kvartalsvis respektive årligen. För mer information om den svenska arbetsmarknadsstatistikens framväxt och innehåll, se bilaga 1.

Kraven på statistiken, liksom förutsättningarna att mäta indikatorer för arbetsmarknaden, har förändrats över tid. Mot denna bakgrund finns det behov av att analysera och kartlägga dagens användning och behov av arbetsmarknadsstatistik och med utgångspunkt från detta göra en bred genomlysning av tillståndet för statistiken. Inte minst är det viktigt att identifiera möjligheterna att utifrån dagens förutsättningar kunna tillgodose såväl befintliga som nya informationsbehov inom arbetsmarknadsområdet.

Samtidigt som informationsbehoven tenderar att öka, har förutsättningarna för att studera utvecklingen på arbetsmarknaden genom urvalsundersökningar försämrats. Omvärlden förändras och individers vilja att delta i undersökningar har minskat väsentligt, med konsekvenser för såväl statistikens kvalitet som kostnaden för dess framställning. Till detta kommer att SCB ska verka för minskad uppgiftslämnarbördan, med särskilt fokus på företag och organisationer. Det är därför nödvändigt att utveckla nya metoder och öka användningen av andra uppgifter, i syfte att ersätta, eller i vart fall minska behovet av, uppgifter som i dag direktinsamlas.

Arbetsmarknad i förändring

Arbetsmarknadsstatistiken har ökat i betydelse de senaste decennierna. Det finns flera orsaker till detta. Samhället i stort, inklusive arbetsmarknaden, har förändrats vilket har gett upphov till nya informationsbehov. Exempelvis har den svenska demografin under de senaste decennierna förändrats, med önskemål om ny statistik avseende arbetsmarknaden som följd. Till detta kan läggas nya behov som följer av en förändrad rörlighet över nationsgränserna, som åtminstone till viss del är arbetsmarknadsrelaterad. En annan viktig orsak är politiska mål som anges i kvantitativa termer. För att utvärdera uppsatta mål för till exempel sysselsättning och arbetslöshet krävs statistik av god kvalitet. Även penningpolitiken, som styrs utifrån ett inflationsmål, kräver en tillförlitlig bild av utbud och efterfrågan samt obalanser (arbetslöshet och vakanser) på arbetsmarknaden. Ytterligare en orsak är EU:s allt större behov av jämförbar statistik för bland annat arbetslöshet, sysselsättning och arbetade timmar.

Samanvändbarhet och jämförbarhet

Eftersom statistiken utgör ett viktigt underlag för politiska beslut, är hög tillförlitlighet av central betydelse för viss användning. Till detta kommer att den officiella statistiken spelar en viktig roll även för att bedöma och prognosticera utvecklingen av arbetsmarknaden på längre

sikt. I detta avseende är jämförbarhet, både över tid och mellan grupper, en viktig aspekt att beakta.

I flera avseenden kan den officiella statistiken inom ämnesområdet arbetsmarknad sägas vara av god kvalitet. Det finns likväl goda skäl att genomföra en genomlysning av arbetsmarknadsstatistiken. Inte minst i syfte att skapa bättre förutsättningar och förenkla för användarna att sammanvända statistik som produceras inom ämnesområdet. I en tid när officiell statistik förväntas belysa fler, ofta också mer komplexa, fenomen blir statistikens sammanvändarhet allt viktigare. Förtroendet för den officiella arbetsmarknadsstatistiken, och i förlängningen förtroendet för arbetsmarknadspolitiken, förutsätter att statistiken är av hög kvalitet i detta avseende. Utbud, efterfrågan och arbetsvillkor är komplexa och mångdimensionella fenomen, vilka arbetsmarknadsstatistiken så långt som möjligt bör återspegla på ett sammanhållet sätt.

Dagens flora av statistikprodukter är dock till stor del resultatet av tillväxt över tid, där varje ny produkt har tillkommit för att belysa aspekter för vilka officiell statistik tidigare har saknats. Även om detta har resulterat i att den officiella statistiken över tid har kunnat ge en allt mer detaljerad beskrivning av arbetsmarknaden, är det tydligt att sammanvändning med annan statistik inte prioriterades när vissa designval gjordes.

Det är inte ovanligt att den officiella statistik SCB tillgängliggör inom ämnesområdet Arbetsmarknad jämförs, och sammanvänds, med delar av Af:s verksamhetsstatistik. Af och SCB använder dock olika datakällor och definitioner, varför exempelvis den numeriska beskrivningen av arbetslösheten skiljer sig åt.³ För en del användare kan detta vara en källa till förvirring.

Bortfallet i urvalsundersökningar

Samtidigt som informationsbehoven tenderar att öka, har förutsättningarna för att studera utvecklingen på arbetsmarknaden med uppgifter som direktinsamlas försämrats. Bortfallet i urvalsundersökningar riktade till individer och hushåll har ökat över tid.⁴ I sak innebär detta att statistikens kvalitet har försämrats, samtidigt som kostnaderna för datainsamling har ökat. Som ett belysande exempel kan nämnas AKU, som under ett drygt halvsekel har utgjort den enskilt viktigaste källan för aktuell arbetsmarknadsstatistik. Trots att resurser har tillförts datainsamlingen, och flera andra åtgärder vidtagits för att minska bortfallet, har svarsnivåerna i AKU över tid uppvisat en nedåtgående trend. Detta innebär att statistiken, allt annat

³Se exempelvis SCB (2018).

⁴Se exempelvis Luiten, Hox, och de Leeuw (2020).

lika, har blivit mer osäker trots att en allt större resursandel läggs på datainsamling och därtill relaterade aktiviteter. För mer information om bortfallsutvecklingen i AKU, se bilaga 2.

Uppgiftslämnarbördan och nya datakällor

Ytterligare en aspekt som pekar på behovet av att se över arbetsmarknadsstatistiken är det faktum att varje statistikansvarig myndighet är skyldig att följa 4 § i statistikförordningen. Detta innebär att uppgiftslämnarbördan ska beaktas när uppgifter för den officiella statistiken samlas in, samt att de statistikansvariga myndigheterna vid framställning av officiell statistik i så stor utsträckning som möjligt ska använda uppgifter ur befintliga register.

Avvägningar och beslut i detta avseende har gjorts utifrån enskilda statistikprodukter, men ska uppgiftslämnarbördan minskas och statistikens sammanvändbarhet prioriteras finns det skäl att se över användningen av registerdata utifrån ett samlat perspektiv på ämnesområdet. En i sammanhanget ny och viktig källa är arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI), som alla arbetsgivare från och med januari 2019 ska lämna in till Skatteverket månatligen. Denna källa rymmer stor potential för att utveckla den officiella arbetsmarknadsstatistiken, inte minst vad gäller att minska direktinsamling från individer och öka sammanvändbarheten.

Arbetets genomförande

Ämnesdesign

Begreppet *ämnesdesign* avser ett för SCB nytt arbetssätt. Arbetssättet utgår från ett helhets- och samordningsperspektiv på ett ämnesområde istället för att titta på enskilda produkter var för sig. Fokus ligger på arbete med innehållsfrågor och övergripande designval istället för mer traditionellt produktfokuserat arbete. Designvalsfrågor kan exempelvis röra de uttalade mål- och observationsobjekten, vilka källor som uppgifter hämtas ifrån samt vilka insamlingsmetoder som används för att ta del av dessa källor. För att kunna erbjuda ändamålsenlig statistik krävs god kunskap om användarnas informationsbehov och deras nuvarande användning av statistik.

Ämnesdesign Arbetsmarknad och ämnesdesignbord

Arbetet med att ta fram en moderniserad och framtidssäkrad arbetsmarknadsstatistik är en av fyra kraftsamlingar i SCB:s strategi och har prioriterats högt inom myndigheten. Förarbetet för det som senare kom att kallas för ämnesdesignbordet för arbetsmarknadsstatistik (ÄDB-A)⁵ påbörjades i maj 2019, med förberedelser och planering. I arbetet deltog fyra särskilt utsedda personer.⁶ En viktig uppgift var att konkretisera uppdragsbeskrivningen samt att ta fram en målbild för den framtida arbetsmarknadsstatistiken. Målbilden, som återges i bilaga 3, har utgjort en viktig utgångspunkt för det arbete som nu avrapporteras. Vidare diskuterades lämpliga arbetsformer. Som ett resultat föreslogs att inom ramen för ämnesdesignbordet inrätta undergrupper, benämnda utskott, i syfte att skapa en struktur för arbetets genomförande och till vilken nödvändiga resurser kan kopplas.

Förarbetet avslutades i november 2019, när ÄDB-A formellt inrättades i och med att en ansvarig arbetsgrupp utsågs och arbetet påbörjades. Arbetsgruppen har huvudsakligen utgjorts av medarbetare som normalt arbetar direkt i, eller i nära anslutning till, produktionen av dagens arbetsmarknadsstatistik. För att effektivt nå ut med kommunikation till användare och medarbetare har en kommunikationsstrateg deltagit i arbetet. Vidare har en extern expert, i form av en erfaren forskare med mångårig erfarenhet inom området arbetsmarknadsekonomi, bidragit i arbetet. Under arbetets gång har arbetsgruppens sammansättning

⁵ Det har sedan dess skapats ytterligare ämnesdesignbord på SCB: Ämnesdesignbord för Ekonomisk statistik och Ämnesdesignbord för hushållens konsumtionsutgifter.

⁶ En vardera från avdelningen för Befolkning och Välfärd, Ekonomisk statistik, Datainsamling samt Process- och metodutveckling. Vid tidpunkten var tre av de fyra personerna biträdande avdelningschefer.

ändrats, både vad gäller vilka personer som ingått och antalet personer som vid en given tidpunkt har deltagit. Se bilaga 4 för en fullständig förteckning av personerna som vid något tillfälle ingått i ÄDB-A och vilket utskott som respektive person huvudsakligen arbetat inom.

En stor del av arbetet har utförts i eller på uppdrag av de utskott som inrättades i anslutning till ÄDB-A. Utöver egna arbetsinsatser har utskotten initierat arbetsuppgifter som har genomförts av medarbetare som varken ingått i ÄDB-A eller i något utskott. Sammantaget har ett sextiotal medarbetare, i varierande omfattning, deltagit i genomförandet av utvecklingsarbetet. För mer information om hur arbetet praktiskt bedrivits inom ÄDB-A, inklusive en översiktlig beskrivning av utskotten och dessas ansvar, se bilaga 5.

I samband med att ÄDB-A inrättades i november 2019 tillsattes även en styrgrupp, bestående av fyra avdelningschefer från SCB.⁷ Under inledningen av 2020 utökades gruppen med en representant vardera från Af, AV och MI. En uppgift för styrgruppen har varit att diskutera och godkänna de aktivitetsplaner som har tagits fram halvårsvis inom ramen för ÄDB-A:s arbete. Inledningsvis träffades styrgruppen varannan månad, men under 2021 har möten genomförts månatligen.

Samverkan och förankring

Nedan beskrivs kortfattat viktiga inslag i det arbete som bedrivits vad gäller extern samverkan och förankring. Först ges en beskrivning av den samverkan med de tre deltagande myndigheterna som ägt rum. Därefter följer en redogörelse för särskilda aktiviteter som genomförts i syfte att etablera en process för samverkan och förankring med användare av arbetsmarknadsstatistiken. För mer information om hur samverkan och förankring hanterats inom SCB, se bilaga 6.

Samverkan med Af, AV och MI

Utöver den samverkan som skett i styrgruppen har SCB även återkommande anordnat dialogmöten med representanter från Af, AV och MI. Syftet med dialogmötena har varit att ha ett forum för avstämningsfrågor på mer operativ nivå.

Samverkan har också ägt rum i form av gemensamma insatser inom ramen för specifika aktiviteter och arrangemang. I oktober 2020 ansvarade SCB, tillsammans med AV och MI, för innehållet i och genomförandet av ett seminarium på temat *Framtidens arbetsmarknadsstatistik*, arrangerat av den svenska ILERA-föreningen⁸. I november 2020 deltog SCB, AV och MI vid Statistikforum 2020, med en

⁷ Från avdelningarna för Befolkning och Velfärd, Ekonomisk statistik, Datainsamling samt Process- och metodutveckling.

⁸ För mer information om ILERA - International Labour and Employment Relations Association – och den svenska ILERA-föreningen, se [ilera \(ilerasvenska.se\)](http://ilera(ilerasvenska.se)), hämtad 2021-05-14.

gemensam presentation om det pågående arbetet. Därtill deltog Af, AV och MI, i egenskap av användare, i den användarkartläggning som genomfördes under våren 2020. För mer information, se SCB (2020).

Samverkan med Af

Under 2020 kom SCB att ta över datainsamlingen för Af:s arbetsgivarundersökning (AU). I samband med detta väcktes idén om att samordning av undersökningarna AU, KV samt Arbetskraftsbarometern (AKB) kanske vore möjlig. En utredning påbörjades inom ramen för analysutskottet i Ämnesdesign Arbetsmarknad, i syfte att utreda möjligheterna att samordna de tre undersökningarna till en.

Som ett led i detta har medarbetare från Af:s analysavdelning och SCB:s prognosinstitut gemensamt tagit fram en rapport som beskriver samordningsmöjligheter mellan AU och AKB. Under resterande del av 2021 kommer SCB att arbeta vidare med dessa frågor, med utgångspunkt att även KV ska inkluderas i en framtida samlad undersökning om arbetsgivares efterfrågan på arbetskraft. Arbetet fortsätter sedan under 2022, med målet om implementering från och med 2023. För en lägesrapport om utredningsläget fram till 31 maj 2021, se SCB (2021a).

Därutöver har samverkan också skett i anslutning till utvecklingen av den nya statistikprodukten Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS). För mer information om BAS, se SCB (2021e). SCB har informerat medarbetare på Af om arbetet och ett arbete på temat samordnad kommunikation har initierats.

Samverkan med AV

I dagsläget genomförs de två produkterna Arbetsmiljöundersökningen (AMU) och Arbetsorsakade besvär (AoB), för vilka AV är statistikansvarig, som så kallade tilläggsundersökningar till AKU. AV bedömer att AMU och AoB även i framtiden måste baseras på uppgifter som direktinsamlas, men för att reducera beroendet av AKU har AV tagit initiativ till en översyn av designen för de två undersökningarna. Ett viktigt inslag i detta arbete är att utreda om det med hjälp av AGI går att konstruera en urvalsram som kan tillgodose AV:s behov bättre än i dag. För mer information, se bilaga 7. Arbetet genomförs tillsammans med SCB, som på uppdrag av AV ansvarar för produktionen av de två produkterna.

Samverkan med AV har också skett i anslutning till utvecklingen av BAS. SCB har informerat medarbetare på AV om arbetet och därtill har arbetsgruppen haft möten med ansvarig för Utstationeringsregistret, i syfte att undersöka om data från detta kan inkluderas i BAS.

Samverkan med MI

I december 2020 deltog SCB vid MI:s statistiksamråd. MI och SCB ansvarade gemensamt för en agendapunkt med titeln *Lägesbild av förändringsarbetet med framtidens arbetsmarknadsstatistik*.

I december 2020 påbörjade MI ett projekt med syfte att belysa förutsättningarna att effektivisera insamlingen i undersökningen Konjunkturstatistik, löner för privat sektor (KLP). Samtidigt tillsattes en arbetsgrupp bestående av medarbetare från MI och SCB. Sedan årsskiftet har arbetsmöten genomförts varannan vecka.

Ett huvudspår inom projektet är att i större utsträckning än idag automatisera insamlingsprocessen, exempelvis via en API-baserad lösning. Med en automatiserad lösning skulle det vara möjligt att gå från aggregerade uppgifter på företagsnivå till individuppgifter, utan att uppgiftslämnarbördan ökar. Enligt planen ska detta projekt slutföras under första halvan av 2021 och slutsatserna användas för att förbereda ytterligare projekt med syfte att utveckla och implementera en lösning för en automatiserad insamlingsprocess. För mer information, se bilaga 8.

Användarorienterade aktiviteter

Kommunikation med användare av arbetsmarknadsstatistik har varit en viktig del i arbetet. Arbetet inom ÄDB-A har genomförts av en iterativ process där syftet varit att ha återkommande kontakt och dialog med centrala användare kring arbetet. Behov, förslag och synpunkter har i olika konstellationer och sammanhang diskuterats och varit bidragande till den plan som presenteras i slutrapporten. SCB har också informerat om det pågående arbetet via SCB:s webbplats. För mer information, se SCB (2021c).

Nedan listas de huvudsakliga aktiviteter med extern koppling som har genomförts inom ramen för Ämnesdesign Arbetsmarknad.

- Under våren 2020 inleddes en kartläggning av användarbehoven, varvid ett stort antal användare kontaktades.
- Sedan våren 2020 har ÄDB deltagit på flera av SCB:s användarråd, för att informera om det arbete som har pågått samt ge deltagarna möjlighet att lämna synpunkter på arbetet. Följande användarråd har besökts av arbetsgruppen vid minst ett tillfälle sedan arbetet påbörjades:
 - Användarrådet för Arbetsmarknadsstatistik
 - Användarrådet för Befolkning, demografi och integration
 - Användarrådet för Ekonomisk statistik
 - Användarrådet för Mikrodatautlämnande för forskning
 - Användarrådet för Regional statistik
 - Användarrådet för Välfärdsstatistik
- Under första halvåret 2020 informerades Försäkringskassan, Migrationsverket och Skatteverket om det pågående arbetet. Myndigheterna kontaktades eftersom de bedömts hålla

administrativa uppgifter av särskilt intresse för ämnesdesignarbetet. Vidare kontakter har därefter tagits med Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Socialstyrelsen för att diskutera frågor kopplade till tillgång till uppgifter som SCB bedömer nödvändiga för den fortsatta utvecklingen av BAS.

- Under försommaren 2020 genomfördes forskardialoger, en regional analytikerträff samt ett öppet webinarium för att täcka in olika användarperspektiv och sprida information om arbetet.
- I oktober 2020 anordnade den svenska ILERA-föreningen ett seminarium på temat Framtidens arbetsmarknadsstatistik. SCB ansvarade tillsammans med AV och MI för innehållet och genomförandet.
- Under december 2020 anordnades ytterligare användardialoger, bland annat för att informera användarna om den nya statistikprodukten BAS. I anslutning till dessa dialoger erbjöds deltagarna också delta i referensgruppsarbete kopplat till det fortsatta utvecklingsarbetet med BAS.

Referenser

Hyrenius, H (1949). Den svenska arbetsmarknadsstatistiken. Ekonomisk Tidskrift, vol 51, 98–107.

Jorner, U (2008). Summa summarum: SCB:s första 150 år. Statistiska centralbyrån.

Luiten, A., Hox, J. och de Leeuw, E., (2020). Survey Nonresponse Trends and Fieldwork Effort in the 21st Century: Results of an International Study across Countries and Surveys. Journal of Official Statistics, vol.36, no.3, 469-487.

<https://www.sciendo.com/article/10.2478/jos-2020-0025>, hämtad 2021-05-20.

SFS 2001:99. Lag om den officiella statistiken

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-200199-om-den-officiella-statistiken_sfs-2001-99, hämtad 2021-05-24.

SFS 2001:100. Förordning om den officiella statistiken.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001100-om-den-officiella_sfs-2001-100, hämtad 2021-05-24.

Statistiska centralbyrån (2018). Jämförande studie AKU och Af 2016 Arbetslöshetstid i Arbetskraftsundersökningarna (AKU) och tid utan arbete på Arbetsförmedlingen (Af). Bakgrundsfakta. Arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken, Statistiska centralbyrån.

https://www.scb.se/contentassets/46a4a9bddec2413799c697d0cc0dbb5a/am0401_2018a01_br_am76br1806.pdf, hämtad 2021-05-20.

Statistiska centralbyrån (2020). Användarkartläggning av arbetsmarknadsstatistiken. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021a). En efterfrågeundersökning – Delrapport. Underbilaga till slutrapport Ämnesdesign Arbetsmarknad. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021b). Sveriges officiella statistik –årlig rapport för 2020. Statistiska centralbyrån

https://scb.se/contentassets/bb543ffc119a47d5bea16cae8f74246f/ov999_9_2020a01_br_x43br2101.pdf, hämtad 2021-05-20.

Statistiska centralbyrån (2021c). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 2: Användarbehov inom arbetsmarknadsstatistiken. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021d). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 3: Internationell utblick med fokus på administrativa data. Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån (2021e). Ämnesdesign Arbetsmarknad, huvudbilaga 4: FURBAS slutrapport. Statistiska centralbyrån.

Bilaga 1: Den svenska arbetsmarknadsstatistikens framväxt och nuläge

Inledning

En av de mest centrala delarna i en ekonomi är att befolkningen har inkomster och kan försörja sig genom arbete. Ända sedan andra världskriget har mål formulerade i termer av sysselsättning och arbetslöshet stått högt upp på den politiska agendan. De mer och mer finjusterade ekonomiskpolitiska medel som finns att tillgå inom arbetsmarknadspolitiken har också skapat ett ökat behov av att bättre kunna följa utvecklingen på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsstatistik har under lång tid berört och utgjort ett viktigt underlag för många aktörer i samhället. Redan under slutet av 1940-talet skrev Hyrenius (1949):

”I fråga om ett fundamentalt område, arbetsmarknaden och därmed sammanhängande spørsmål, har statistiken länge varit otillräcklig och bristfällig.”

Vidare konstaterar han att 1948 tillsattes en kommitté som bland annat fick direktiven:

”Den bör undersöka, om det tillgängliga källmaterialet användes på bästa sätt, och i vad mån man genom annat material eller nya metoder kan förbättra arbetsmarknadsstatistiken.”

Arbetsmarknadsstatistiken kan dels ses som social statistik, dels som ekonomisk statistik då inkomster i form av löneutbetalningar utgör en stor del av ett lands BNP.⁹ Det finns ingen enskild målstorhet som ger all nödvändig information om arbetsmarknaden. Istället behövs flera målstorheter för att detaljerat kunna beskriva tillståndet och utvecklingen på arbetsmarknaden över tid. Målstorheter hänger ofta ihop med varandra och det är i relation till andra målstorheter som adekvata och mångfacetterade beskrivningar av arbetsmarknadens flerdimensionella fenomen kan göras. Exempelvis är det oftast mer värdefullt att prata om *sysselsättningsgrad* (andel sysselsatta av befolkningen) och *relativ arbetslöshet* (andel arbetslösa av arbetskraften)

⁹ I Sverige var löneandelen av BNP (till faktorpris) 2018 ungefär 60,2 procent.

och dess utveckling över tid istället för hur antalet sysselsatta och arbetslösa förändras.

Sysselsättningsstatistikens framväxt¹⁰

Sysselsättningsstatistiken utgör en viktig del av arbetsmarknadsstatistiken. Nedan beskrivs överskådligt hur olika delar av den svenska sysselsättningsstatistiken växt fram.

Folk- och bostadsräkningar

Regelbundna folkräkningar har genomförts i Sverige sedan 1700-talet. Fram till 1940 gjordes en sammanställning av födelse-, boende- och yrkesuppgifter ur husförhörslängder och församlingsböcker. Till folkräkningen 1935/36 började man till viss del använda enkätutskick första gången.

Tidigt 1950-tal inrättade SCB ett befolkningsregister för att få tillgång till demografiska och ekonomiska uppgifter på individnivå mellan folkräkningarna. Från årgång 1960 gjordes även samordnade folk- och bostadsräkningar. I folk- och bostadsräkningen 1985 hämtades information var de folkbokförda förvärvsarbetade från ett nytt sysselsättningsregister som i huvudsak baserades på kontrolluppgifter från den allmänna självdeklarationen. Sedan 1985 har även årlig registerbaserad arbetsmarknadsstatistik framställts.

Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)

RAMS syftar till att ge årlig information om sysselsättning, pendling, näringsstruktur, personalstruktur i företag och på arbetsställen samt belysa händelser och flöden på arbetsmarknaden. RAMS har därefter byggts ut med allt fler variabler, vilket bland annat resulterat i större möjligheter att belysa förvärvsarbetande inom olika typer av företag och arbetsställen. Statistiken beskriver arbetsmarknaden ur ett strukturellt perspektiv. Från och med referensår 2019 ändras den huvudsakliga källan för RAMS, från årliga kontrolluppgifter till månatliga arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI).

Arbetskraftsundersökningarna (AKU)

Redan i början av 1950-talet hade Arbetsmarknadsstatistikkommittén tankar om att införa en regelbunden sysselsättningsundersökning. Regelbunden statistik, som redovisas med tillräckligt hög frekvens, är en förutsättning för att statistiken ska kunna användas för såväl konjunkturbedömningar som målstyrd arbetsmarknadspolitik.

Med förebild från USA genomfördes från och med maj 1958 tre provundersökningar av AKU i Sverige. Arbetsmarknadsstyrelsen började

¹⁰ Avsnittet bygger till stora delar på Jorner (2008).

från och med 1960 genomföra och redovisa AKU regelbundet. I den stora centraliseringsvågen av statistikansvar flyttades undersökningen till SCB, som producerade statistiken första gången i augusti 1961. Första tiden redovisades resultat avseende referensperioden kvartal, men från och med 1970 redovisas statistiken på månadsbasis.

AKU är sedan 2007 helt EU-harmoniserad, i enlighet med gällande regelverk. Den är därmed även en värdefull informationskälla vid internationella jämförelser av till exempel relativ arbetslöshet, sysselsättningsgrad och arbetskraftsstorlek. AKU ger en heltäckande bild av hur det ser ut på arbetsmarknaden. Syftet är att beskriva aktuella arbetskraftsförhållanden samt att ge information om utvecklingen på arbetsmarknaden. En av AKU:s styrkor är de långa tidsserierna. AKU omfattar från och med 1 januari 2021 den folkbokförda befolkningen i Sverige i åldrarna 15–89 år. Undersökningen redovisar huvudsakligen olika bestånd, till exempel antalet sysselsatta eller arbetslösa men även flödesstatistik på kvartal. Den officiella arbetslöshetsnivån i Sverige mäts via AKU enligt en internationellt överenskommen definition som är reglerad på EU-nivå.

Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS)

AKU beskriver antal sysselsatta från ett individperspektiv och använder registret över totalbefolkningen som urvalsram. Samtidigt finns det ett behov att snabbt kunna indikera förändringar av antalet anställda på en detaljerad näringsgrensnivå. Under slutet av 1980-talet skapades därför en sysselsättningsundersökning för den privata sektorn. Från och med 1996 redovisar KS antalet anställningar, personalomsättning och frånvaro i hela ekonomin. Undersökningen är från och med 1999 reglerad på EU-nivå.

Arbetsmarknadsstatistiken i dag

Även om sysselsättningsstatistiken är den del av arbetsmarknadsstatistiken som historiskt fått störst uppmärksamhet, är behovet i dag mycket bredare än så. Ambitionen med arbetsmarknadsstatistiken är inte bara att kartlägga sysselsättningsnivån och dess utveckling utan även att bistå politiken, forskare, beslutsfattare och övriga användare med kvantitativ data som kan beskriva individers utbudsfunktion respektive arbetsgivares efterfrågefunktion på arbetskraft.

Syftet med den bredare floran av arbetsmarknadsstatistik är att bättre förstå hur utbud och efterfrågan påverkas och integrerar med varandra för att till exempel beslutsfattare ska kunna påverka utvecklingen av vissa utfall i önskad riktning eller i efterhand studera policyförändringars effekter på arbetsmarknaden. Utifrån arbetsgivares efterfrågan är det även möjligt att kvantifiera jämviktsproblem som uppstår, exempelvis vakanser, vilket är en central del i att kunna prognosticera framtida arbetsmarknadsutveckling.

Nedan följer en uppdelning av situationen i dag, utifrån en indelning i officiell statistik och annan statistik.

Officiell arbetsmarknadsstatistik

SCB ansvarar för att samordna systemet för den officiella statistiken, vilket regleras genom lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Ansvaret för den officiella statistiken inom ämnesområdet Arbetsmarknad är fördelat på SCB, AV och MI. Inom ämnesområdet finns åtta statistikområden och inom varje statistikområde finns en eller flera statistikprodukter. Nedan redogörs för vilka produkter som i dagsläget utgör officiell statistisk, uppdelade efter statistikansvarig myndighet och statistikområde.

SCB

SCB:s officiella arbetsmarknadsstatistik utgår från fem statistikområden, under vilka det i dag finns kopplat åtta statistikprodukter, i enlighet med tabell 1.1 nedan.

Tabell 1.1. SCB:s statistikområden och produkter inom ämnesområdet Arbetsmarknad

Statistikområde	Statistikprodukt
Arbetskraftsundersökningar	Arbetskraftsundersökningarna
Lönesummor	Lönesummor, arbetsgivaravgifter och preliminär A-skatt
	Registerbaserad lönesummestatistik
Sjuklöner	Konjunkturstatistik över sjuklöner
Sysselsättning, förvärsarbete och arbetstider	Kortperiodisk sysselsättningsstatistik
	Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik
	Yrkesregistret med yrkesstatistik
Vakanser och arbetslöshet	Konjunkturstatistik över vakanser

Övriga SAM

Av tabell 1.2 och 1.3 framgår vilka produkter som finns under de statistikområden som AV respektive MI ansvarar för.

Tabell 1.2. AV:s statistikområden och produkter inom ämnesområdet Arbetsmarknad

Statistikområde	Statistikprodukt
Arbets-skador	Arbets-skador
Arbetsmiljö	Arbetsmiljöundersökningen
	Arbetsorsakade besvär

Tabell 1.3. MI:s statistikområden och produkter inom ämnesområdet Arbetsmarknad

Statistikområde	Statistikprodukt
Löner och arbetskostnader	Konjunkturstatistik, löner för kommuner
	Konjunkturstatistik, löner för landsting
	Konjunkturstatistik, löner för privat sektor
	Konjunkturstatistik, löner för statlig sektor
	Labour cost index
	Labour cost survey
	Lönestrukturstatistik, hela ekonomin
	Lönestrukturstatistik, landstingskommunal sektor
	Lönestrukturstatistik, primärkommunal sektor
	Lönestrukturstatistik, privat sektor
	Lönestrukturstatistik, statlig sektor
	Structure of earnings survey

Annan arbetsmarknadsstatistik

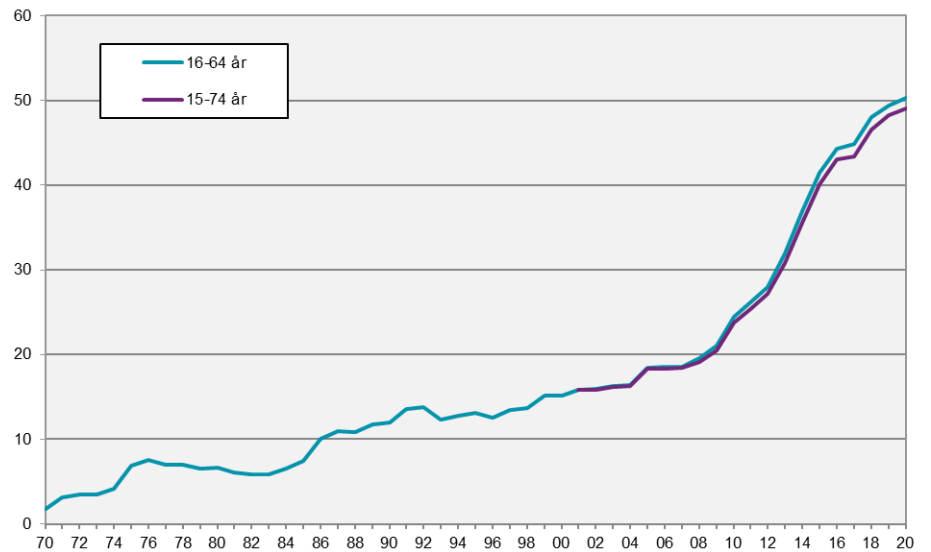
Utöver den officiella statistiken finns det annan statistik med tydlig koppling till arbetsmarknadsområdet. I tabell 1.4 nedan listas ett antal exempel. Delar av innehållet utgörs av så kallad verksamhetsstatistik, medan andra delar utgör statistik som framställs på uppdrag. Även denna statistik utgör en viktig del av den totala arbetsmarknadsstatistiken.

Tabell 1.4. Exempel på annan statistik med arbetsmarknadskoppling

Produkt	Producent
Arbetskostnadsindex för arbetare och tjänstemän inom privat sektor	SCB
Arbetskraftsbarometern	SCB
Sysselsättningsprognosen	SCB
Trender och Prognoser	SCB
Registerbaserad aktivitetsstatistik	SCB
Entreprenörskapsdatabasen	SCB
Arbetsförmedlingens arbetsgivarundersökning	Af, SCB
Yrkeskompassen	Af
Nyanmälda lediga jobb	Af
Varsel	Af
Inskrivna arbetslösa	Af
Regionala matchningsindikatorer	SCB
Utstationerade företag	AV
Arbetstillstånd	Migrationsverket

Bilaga 2: AKU – bortfalls- utveckling under perioden 1970–2020

Figur 2. Bortfallet i AKU 1970–2020, ovägt i procent på årsbasis

Bilaga 3: Målbild för arbetsmarknadsstatistiken

SCB ger, tillsammans med andra myndigheter, samhället en sammanhållen och användbar statistik inom arbetsmarknadsområdet att lita på. Statistiken ger information om läget och utvecklingen på arbetsmarknaden samt fångar på ett relevant sätt de relationer som kännetecknar arbetsmarknaden. Utbud, efterfrågan och arbetsvillkor är komplexa och mångdimensionella fenomen, vilket också arbetsmarknadsstatistiken återspeglar. Vi gör såväl korta som fördjupade analyser på arbetsmarknadsområdet.

Statistiken möjliggör jämförelser över lång tid för centrala mått samtidigt som den är flexibel och anpassningsbar för att möta nya behov. I vissa delar av statistiken görs sällan förändringar medan andra delar utvecklas och vi har kapacitet att snabbt komplettera med statistik och analyser när debatt pågår.

Statistiken är registerbaserad men urvalsassisterad. Urvalsstorlekar, undersökningars omfattning och olika skattningarnas frekvens (månad/kvartal/år) bestäms av och anpassas efter tillgången på registerinformation, användarnas behov och krav från Eurostat och ILO.

Vi har kompletterat AGI-uppgifterna med andra datakällor, bl.a. ekonomiskt bistånd, uppgifter från Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, som stöd för statistik och analyser av exempelvis dem med svag förankring på arbetsmarknaden.

Statistiken är paketerad för olika användargrupper och lätt att nå och förstå. Data ligger väl dokumenterade och lätt tillgängliga för vidare bearbetningar och analyser, såväl internt som för externa användare. Användare med egen analyskapacitet får snabbt tillgång till data som komplement till den grundläggande statistiken.

Inom arbetsmarknadsområdet finns det experter på SCB som arbetar utåtriktat, bygger samt använder nätverk och är efterfrågade av bl.a. andra myndigheter, utredningar och media. Det finns utvecklade former för samverkan och samarbete med andra aktörer och experter. Vi har ett nära samarbete med berörda SAM-myndigheter, Arbetsförmedlingen och andra myndigheter för att ge en samlad bild av situationen på arbetsmarknaden.

Det finns etablerade strukturer och arbetssätt för att kontinuerligt arbeta med nya datakällor inom området. Det pågår ett aktivt arbete med att på olika sätt kombinera olika former av data för att möta användarnas behov på ett effektivt sätt. Utöver identifiering och

användning av nya datakällor, arbetar vi även aktivt med att utifrån våra behov påverka innehållet i datakällorna.

Vi skapar tillit till förändringsresan genom att tydligt utgå från användarnas behov och ta tillvara internationella erfarenheter inom området.

Bilaga 4: Deltagare inom ramen för ÄDB-A

Namn på deltagare	Primärt utskott ¹¹
Fredrik Andersson	Analys
Jens Andersson	Kommunikation
Martin Axelson	
Sarah Baud	
Peter Beijron	Internationellt
Kaisa Ben Daher	Kommunikation
Julia Fennö	Analys
Lukas Gamerov	Användare
Andrea Gillgren	Kommunikation
Susanne Gullberg Brännström	Produktionsdesign
Eric Hellsing	Internationellt
Maria Håkansson	Användare
Jan Hörngren	Analys
Helen Lindkvist	Produktionsdesign
Russell Schmieder	Analys, Internationellt
Magnus Sjöström	
Eskil Wadensjö ¹²	Analys

¹¹ Endast personer som tillhört något utskott har uppgift i denna kolumn.

¹² Professor emeritus i nationalekonomi, anlitad under perioden november 2019 – december 2020 för att delta i ÄDB-A.

Bilaga 5: Kort om utskottsarbetet

En stor del av arbetet inom Ämnesdesign Arbetsmarknad har utförts inom ramen för följande fem utskott som inrättades i anslutning till ÄDB-A:

- analysutskottet
- användarutskottet
- internationella utskottet
- kommunikationsutskottet
- produktionsdesignutskottet

Varje utskott har haft en deltagare i ÄDB-A som ansvarig. Därutöver har utskotten bemannats dels med deltagare från ÄDB-A, dels med ytterligare personer från SCB:s linjeorganisation. Utskotten har ansvarat för en stor del av det arbete som genomförts inom ramen för ÄDB-A. Utöver egna arbetsinsatser har utskotten även initierat arbetsuppgifter som har genomförts av medarbetare som varken ingått i ÄDB-A eller i något utskott. Sammantaget har ett sextiotal medarbetare, i varierande omfattning, deltagit i genomförandet av utvecklingsarbetet.

Analysutskottet har fokuserat på att arbeta fram förslag på inriktningar för framtidens arbetsmarknadsstatistik. Förslagen har därefter presenterats för användare och bearbetats vidare efter input från dessa. Analysutskottet har också arbetat med utredningen *En efterfrågeundersökning* (SCB, 2021a).

Användarutskottets roll har varit att kartlägga de användarbehov som finns för arbetsmarknadsstatistik i dag. En del av arbetet har syftat till att identifiera viktiga användare och säkerställa att deras behov beaktats i planen som presenteras i Ämnesdesign Arbetsmarknads slutrapport. För mer information om arbetet med användare och användarbehov inom arbetsmarknadsstatistiken, se SCB (2021c).

Det internationella utskottet har haft två huvuduppgifter. Den första har bestått i att kartlägga internationella regleringar och krav som gäller för arbetsmarknadsstatistiken, i syfte att undersöka hur stort handlingsutrymme för eventuella ändringar av statistiken vad gäller exempelvis urvalsstorlek och insamlingsmetoder är. Den andra uppgiften för utskottet har varit att genomföra erfarenhetsutbyte med andra länder vad gäller produktion av arbetsmarknadsstatistik och då främst registerbaserad arbetsmarknadsstatistik. För mer information om arbetet ovan, se SCB (2021d).

Kommunikationsutskottet har haft i uppgift att se till att väsentlig information har nått ut till viktiga målgrupper genom de kanaler som SCB förfogar över. En av uppgifterna har varit att skapa en kommunikationsplan avseende både intern och extern kommunikation. Utskottet har arbetat utifrån vetskapen om att en genomlysning av arbetsmarknadsstatistiken kan komma att medföra påtagliga förändringar för både medarbetare som producerar statistiken och för användare. Bra och heltäckande kommunikation är i de sammanhangen av stor vikt.

Produktionsdesignutskottet skapades för att vara navet i ämnesdesignbordet. Utskottet har haft som uppgift att arbeta med produktionsnära frågor kring hur arbetsmarknadsstatistiken ska framställas i framtiden. Utskottet har haft i uppgift att ta ett samlat grepp om ämnes-, metod-, och insamlingsfrågor, i syfte att identifiera möjlig potential att förbättra statistikens kvalitet, reducera kostnaderna för statistikens framställning eller reducera uppgiftslämnarbördan. Ett stort fokus har legat på att se över hur registerdata skulle kunna användas på ett så bra sätt som möjligt inom arbetsmarknadsstatistiken. För mer information detta arbete, se SCB (2021e).

Utskottsspecifikt arbete har kombinerats med möten för hela ÄDB-A. Veckovisa mötena har fungerat som avstämningar för att säkerställa att utskottsarbetet har utvecklats i rätt riktning.

Bilaga 6: Intern samverkan och förankring

Ett flertal insatser har genomförts för att informera om och diskutera förändringsarbetet på SCB. Det har funnits ett stort intresse av att veta mer om arbetet, inte minst på grund av att det är en av SCB:s uttalade kraftsamlingar.

En viktig del har varit att regelbundet genomföra avstämningsmöten med berörda chefer. Dessa möten har genomförts med chefer från olika delar av SCB med ansvar för verksamhet som har en koppling, produktions- eller användarmässigt, till den arbetsmarknadsstatistik som SCB i dag producerar. Därutöver har ÄDB-A presenterat information i samband med enhets- och avdelningsmöten. Dessutom har ÄDB-A regelbundet deltagit vid särskilda presentations- och dialogtillfällen med den ämnesenhet som ansvarar för de produkter som i dag utgör officiell statistik inom ämnesområdet Arbetsmarknad.

För intresserade medarbetare anordnades i januari 2020 ett så kallat öppet hus där utskotten inom ÄDB-A informerade om arbetet. Deltagare uppmanades också att komma med konkreta idéer om arbetssätt och utredningar som skulle vara intressanta för det vidare arbetet. En blogg startades för att löpande kunna informera om särskilda moment i arbetet.

I december 2020 var kraftsamlingen *Design för en helt moderniserad arbetsmarknadsstatistik* i fokus vid Studio SCB som är SCB:s informationsforum för medarbetare. En stor del av evenemanget handlade om det arbete som utförs inom ÄDB-A. I februari 2021 genomfördes dessutom ett antal seminarier, i syfte att bidra med fördjupad information om några av de utvecklingsarbeten som avhandlats under arbetets gång. Seminarierna spelades in och gjordes i efterhand tillgängliga för alla medarbetare, i syfte att underlätta informationsinhämtning för dem som inte kunde delta vid seminarierna.

Bilaga 7: Officiell statistik för arbetsskador och arbetsmiljö¹³

Inledning

Arbetsmiljöverket har valt att beskriva Sveriges arbetsmarknads arbetsmiljö i form av tre produkter

- **Arbetsmiljöundersökningen**
En omfattande urvalsundersökning med AKU som urvalsbas som ger en bred bild av arbetsmiljön. Genomförs vartannat år.
- **Undersökningen om arbetsorsakade besvär**
En omfattande urvalsundersökning med AKU som urvalsbas som fördjupar kunskapen om de personer som anser sig ha ett arbetsorsakat besvär. Genomförs vartannat år.
- **Arbetskadestatistik**
En registerbaserad statistik som sammanställs utifrån de anmälningar av arbetsolyckor och arbetssjukdomar som görs till Försäkringskassan enligt Socialförsäkringsbalken. Statistiken publiceras varje år.

Problemställning kring urvalsundersökningarna – ökat bortfall

Innehållsmässigt har både Arbetsmiljöundersökningen (AMU) och Arbetsorsakade besvär (AoB) relativt nyligen genomgått omfattande aktualitetsöversyner. Arbetsmiljöverkets bedömning i nuläget är därför att några större innehållsmässiga revideringar inte är nödvändiga/önskvärda.

AMU och AoB har däremot under lång tid dragits med sjunkande svarsandelar till följd av ett allt större objektsbortfall.

Arbetsmiljöverket ser inte en övergång till registerbaserade uppgifter som en framkomlig väg för AMU och AoB, mycket beroende på att dessa till stor del undersöker människors attityder till och upplevelser av sin fysiska och psykosociala arbetsmiljö, variabler som svårigen låter sig fångas genom registerbearbetningar. Arbetsmiljöverket anser därför att

¹³ Innehållet i denna bilaga är författat av Arbetsmiljöverket.

fortsatta direktinsamlingar för AMU och AoB är nödvändiga. Urvalsramen behöver dock inte vara AKU.

Inför insamlingen till AMU 2021 diskuteras med SCB att parallellt med den ordinarie insamlingen via AKU genomföra en provinsamling med Skatteverkets månadsvisa kontrolluppgifter (AGI) som urvalsram. Arbetsmiljöverket ser flera fördelar med AGI som urvalsram, några av dessa är

- Friheten att välja en urvalsstorlek anpassad efter behoven, till skillnad från idag då endast ett visst antal rotationsgrupper i AKU står till vårt förfogande.
- Undersökningarna kan riktas direkt respondenter istället för att som idag gå via AKU. Flera delsteg (där många respondenter hoppar av) försvinner därmed.

Slutligen något den tredje produkten som ingår i den officiella statistiken, Arbetsskador. Denna produkt redovisar de anmälningar som görs om arbetsolyckor och arbetssjukdomar. Kopplingen till övrig arbetsmarknadsstatistik består i huvudsak av att ett flertal beräkningar av relativa frekvenser görs med underlag från AKU och RAMS i nämnaren.

Bilaga 8: Effektivare insamling i Konjunkturlönestatistik, Privat Sektor¹⁴

Bakgrund

Medlingsinstitutet har under 2020 som statistikansvarig myndighet för statistikområdet ”Löner och arbetskostnader” deltagit i arbetet med översynen av ämnesområdet arbetsmarknad. Olika alternativ för att inom ramen för denna översyn förbättra lönestatistiken har övervägts, och under senare delen av 2020 påbörjades tillsättningen av ett projekt för att undersöka möjligheterna att gå över till en mer automatiserad insamling av uppgifterna i KLP. I denna bilaga ges en kortfattad beskrivning av projektets arbete fram till april 2021.

Beskrivning av projektplanen

Syftet med projektet är att skapa en tydlig bild av möjligheterna att gå över till en automatiserad insamling (exempelvis via en API-lösning) av de uppgifter som behövs för att producera Konjunkturlönestatistiken, privat sektor (KLP). En automatiserad lösning gör det även möjligt att gå från aggregerade uppgifter på företagsnivå till individuppgifter, utan att uppgiftslämnarbördan ökar. Förhoppningen är att en lyckad implementering av lösningen totalt sett skulle innebära en minskad uppgiftslämnarbörda för KLP. Samtidigt bör det undersökas om det finns möjligheter att utan ökad uppgiftslämnarbörda utöka insamlingen, vilket skulle kunna leda till positiva effekter för lönestatistiken/arbetsmarknadsstatistiken som helhet.

Projektet har i grunden formen av en förstudie där målsättningen är att inhämta tillräcklig information för att kunna göra en realistisk plan för det fortsatta arbetet. Enligt projektplanen ska detta inledande projekt vara avslutat 31 maj 2021. De huvudsakliga delmomenten i projektet är följande:

- Beskrivning av innehållet i lönesystemen
- Beskrivning av den bearbetning som idag görs för inrapportering av aggregerade uppgifter

¹⁴ Innehållet i denna bilaga är författat av Medlingsinstitutet.

- Nulägesbeskrivning av andra aktörers arbete med automatiserade insamlingar
- Beskrivning av ett förslag på teknisk lösning för KLP med automatiserad leverans av uppgifter

Utöver ovan nämnda punkter som rör informationsinhämtningen så har ett huvudsyfte med projektet varit att så tidigt som möjligt förankra arbetet hos systemleverantörerna eftersom dessa är nyckelpersoner i utvecklingen av de tekniska lösningarna som uppgiftslämnarna använder. En förankring direkt med uppgiftslämnarna är såklart även önskvärd, men kommer sannolikt hanteras i ett senare skede.

Genomförda aktiviteter hittills under 2021

Möten med lönesystemleverantörer

Kontakter med lönesystemleverantörerna har hållits vid flera tillfällen i flera grupperingar. Vid projektets inledning presenterades inriktningen för Srf Lönsam där merparten av systemleverantörerna är representerade. Efter denna inledande presentation kontaktades sju systemleverantörer med en förfrågan om att ingå i en referensgrupp knuten till projektet. Samtliga tackade ja till detta och inledande möten hölls därefter med dessa.

I nästa steg har projektgruppen haft enskilda möten med fyra av leverantörerna i referensgruppen där de fått möjlighet att presentera sitt system i mer detalj, med ett fokus på att förklara de funktioner som ligger till grund för inrapportering av uppgifter till KLP.

De huvudsakliga slutsatserna från dessa möten kan sammanfattas enligt ned:

- Uppgifterna som ska inrapporteras ligger spridda i olika delar av systemet och är inte enkla för systemleverantörerna att ha översikt över. Troligen gäller detta även uppgiftslämnarna, alltså de företag som använder systemet. Till stor del hämtas uppgifterna genom att de lönearter som används för att klassificera lönehändelser i lönekörningen knyts till en efterfrågad variabel i KLP. Utöver detta används information från personalregister, samt i vissa fall andra delar av samma programfamilj, exempelvis moduler för tidrapportering.
- Uppgifterna som idag rapporteras på aggregerad nivå för företaget bör vara möjliga att rapportera in på individnivå utan att kräva stora ansträngningar av systemleverantörerna. Flera av de system vi sett ger redan idag möjlighet att presentera de individuppgifter som ligger till grund för de aggregerade uppgifterna för att underlätta felsökning.
- De löneartsregister som ligger till grund för uppgifterna kan vara väldigt omfattande, detta för att kunna hantera bland

annat skillnader mellan olika kollektivavtal som påverkar olika komponenter i ersättning/lön. Systemen är till sin natur väldigt flexibla, exempelvis kan man i flera system skapa egna skraddarsydda lönearter eller justera i befintliga via programmering. Det finns alltså idag inte något standardiserat format för innehållet, utan koderna för de olika lönearterna är i relativt stor utsträckning unika för varje system.

- Ovanstående innebär att varje variabel som ska rapporteras in till exempelvis SCB kräver en arbetsinsats hos systemleverantören för att översätta kravet till de lönearter man har tillgängliga. Denna fråga är central i relation till hanteringen av uppgiftslämnarbördan om man ser framför sig en framtida utveckling av en automatiserad inhämtning av data via lönesystemen.
- Det finns en stark önskan från systemleverantörernas sida om samordning inom myndighetsvärlden, både vad gäller innehållsmässiga frågor och tekniska lösningar. Detta för att minimera både uppgiftslämnarbördan och utvecklingskostnader för systemleverantörerna.
- Frågor som lyfts som viktiga för en lyckad implementering av en automatiserad lösning är exempelvis: tillgång till testjänst i ett så tidigt skede som möjligt under utvecklingen, en certifikathantering som leder till certifiering av system istället för företag, en bra lösning för autentisering vid inrapportering. Även tydliga önskemål om att kunna ge möjlighet att ha kontroller som är programmerade direkt i lönesystemen för att minska behovet av efterarbete efter den initiala rapporteringen.

Möten med aktörer som använder API

Inom ramen för projektet har en viktig faktor varit att så långt som möjligt säkerställa att den lösning vi kommer fram till inte är för olik sådant som andra aktörer utvecklat. Viktigt för båda parter att inte uppfinna samma hjul flera gånger. Projektgruppen har träffat Skatteverket och fått en presentation av deras erfarenheter med sin API-lösning för AGI. Ett möte med Svenskt Näringsliv är inplanerat under maj för att få information kring deras lösning avseende inrapportering av uppgifter för Lönestrukturstatistiken.

Slutsatser från dessa kontakter:

- Implementeringen av en automatiserad lösning är något som tar tid, och inledningsvis är det framförallt att betrakta som en ytterligare kanal för datainsamling.
- Även om lösningarna finns på plats så kommer det krävas ett långsiktigt arbete tillsammans med uppgiftslämnarna för att se till att nyttjandegraden blir så hög som möjligt. Skatteverket uppskattar att cirka 24 % av AGI-uppgifterna kommer in via API, målbilden är 50 %. Svenskt näringsliv hade i insamlingen avseende 2020 fått 2 systemleverantörer att implementera API-lösningen och totalt 1 % av uppgifterna kom in via den kanalen.

Återstående arbete

Återstående uppgifter för projektet rör framförallt en översiktlig beskrivning av den tekniska lösningen som kommer förslås.

Huvudspåret är att koppla insamlingen av KLP till den API-tjänst som SCB idag använder för insamling av uppgifter kopplade till den digitala årsredovisningen. Inom ramen för projektet ligger att kunna beskriva lösning, medan utveckling ligger efter projektets slut.

Slutligen ligger det inom projektplanen att ta fram ett förslag på plan för fortsatt arbete. Tanken är att detta förslag ska ligga till grund för arbetet med den projektplan som ska arbetas fram för nästa projekt där det konkreta arbetet med test, utveckling och implementering kommer bedrivas. Målet är att detta projekt ska kunna påbörjas under hösten 2021.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.